O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

T. Z. Sharipov

2024 yil "29" 08

BYUDJET-SOLIQ SIYOSATI

FANI BO`YICHA

SILLABUSI

Magistratura bo`limi uchun

Bilim sohasi: 400 000 - Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohas: 410 000 - Biznes va boshqaruv

Magistratura mutaxassisligi:70410501- Moliya

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Magistratura bo`limi uchun
70410501- Moliya mutaxassisligi

Fan nomi:	**Byudjet-soliq siyosati**
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	BSS1105
Yil:	1
Semestr:	2
Ta`lim shakli:	Kunduzgi
Mashg`ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	150
Ma`ruza	30
Amaliy mashg`ulotlar	30
Laboratoriya mashg`ulotlar	-
Seminar	-
Mustaqil ta`lim	90
Kredit miqdori	5
Baholash shakli:	Yozma
Fan tili:	O`zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	"Byudjet-soliq siyosati" fanini o'qitishning maqsadi - kelgusida yuqori malakali iqtisodchi-mutaxassislar bo'lib yetishadigan magistrantlar uchun davlat moliyasini rejalashtirish istiqbollari haqida, Byudjet-soliq siyosatining strategik va taktik vazifalari haqida nazariy bilimlar berish, ularda davlatning hozirgi davrdagi Byudjet-soliq siyosatining asosiy yo'nalishlari bo'yicha ko'nikma va malakalar hosil qilishdan iborat.

Fanni o`zlashtirish uchun zarur boshlang`ich bilimlar	
1	Moliya FINASC06
2	Davlat byudjeti STABUD04
3	Moliyaviy nazorat FINCON08

Ta`lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jixatidan:
TN1	Byudjet-soliq siyosatining iqtisodiy mohiyati, zarurligi, belgilari va funksiyalari;
TN2	Mamlakat byudjet-soliq siyosatini yaxlitiligini ta'minlanishi;
TN3	Soliq siyosatini amalga oshirishda mahalliy byudjetlar va respublika byudjetining o'zaro munosabatlari;
TN4	O'rta muddatli byudjetlarni shakllantirish tartibi;
TN5	Jahon andozalari asosida byudjet-soliq siyosati bog'liqligi;
	Ko`nikma jixatidan:
TN6	Byudjet-soliq siyosati konseptual asoslari;
TN7	Byudjet-soliq siyosati uyg'unligini tadqiq etish usullari;
TN8	Iqtisodiyot taraqqiyotida byudjet-soliq siyosati barqarorlikni ta'minlash usullari;
TN9	Soliq og'irligining korxonaning moliyaviy xo'jalik faoliyatiga ta'siri tahlili;
TN10	Soliq to'lovchilarga nisbatan soliq og'irligini mukammallashtirish yuzasidan tegishli
TN11	Byudjet-soliq siyosati konseptual asoslari;
TN12	Byudjet-soliq siyosatini ta'minlashning takomillashtirish.

	Fan mazmuni	**Soat**
	Mashg'ulotlar shakli: Ma'ruza(M)	
M1	Byudjet-soliq siyosati: fanining predmeti va vazifalarini o'rganamiz	2
M2	Moliyaviy siyosat – byudjet-soliq siyosatining asosi	2
M3	**Byudjet siyosati – moliyaviy siyosatning eng muhim tarkibiy qismi**	
M3.1	Byudjet siyosatining mohiyati va byudjet harajatlari uni byudjet siyosatida namoyon bo'lish shakllari	2
M3.2	Byudjetdan moliyalashtirish byudjet siyosati va harajatlar smetasi	2
M4	**Byudjet siyosatini amalga oshirish vositalari byudjet tizimi, byudjet to'zilmasi va byudjet jarayoni**	
M4.1	Byudjet siyosatini amalga oshirishda byudjet tizimi va tuzilmasini roli	2
M4.2	Byudjet klassefikatsiyasi va byudjet jarayonini byudjet siyosatidagi urni	2
M5	Byudjet defitsitini kamaytirish bo'yicha byudjet siyosatining markaziy masalasi	2
M6	Zamonaviy byudjet soliq siyosatini ishlab chiqish asoslari	2
M7	**Soliq yukini yengillashtirish - soliq siyosatining eng dolzarb masalasi**	
M7.1	Soliq yuki, uni aniqlash tartibi	2
M7.2	Soliq yukini kamaytirish masalalari	2
M8	**Soliq imtiyozlarini oqilona taqdim etish – soliq siyosati samaradorligini ta'minlash garovi**	
M8.1	Soliq imtiyozlarini oqilona taqdim etish prinsiplari va uni hisobga olish holatlari	2
M8.2	Soliq imtiyozlarini amalda samarali faoliyatini tashkil etishni rag'batlantirish	2
M9	**Byudjet-soliq siyosatining zamonaviy dolzarb muammolari, ularga nisbatan bildirilayotgan e'tirozlar, muammolarni hal qilish va e'tirozlarni yumshatish yo'llari**	

M9.1	Byudjet-soliq siyosatining dolzarb muammolari	2
M9.2	Byudjet-soliq siyosatini byudjet daromadlarini asoslashdagi roli	2
M10	Soliq imtiyozlari soliq siyosati samaradorligini ta'minlash garovi	2
	Jami	30
	Mashg'ulotlar shakli: Amaliy mashg'ulot (A)	
A1	Byudjet-soliq siyosati: fanining predmeti va vazifalarini o'rganamiz	2
A2	Moliyaviy siyosat – byudjet-soliq siyosatining asosi	2
A3	**Byudjet siyosati – moliyaviy siyosatning eng muhim tarkibiy qismi**	
A3.1	Byudjet siyosatining mohiyati va byudjet harajatlari uni byudjet siyosatida namoyon bo'lish shakllari	2
A3.2	Byudjetdan moliyalashtirish byudjet siyosati va harajatlar smetasi	2
A4	**Byudjet siyosatini amalga oshirish vositalari byudjet tizimi, byudjet to'zilmasi va byudjet jarayoni**	
A4.1	Byudjet siyosatini amalga oshirishda byudjet tizimi va tuzilmasini roli	2
A4.2	Byudjet klassefikatsiyasi va byudjet jarayonini byudjet siyosatidagi urni	2
A5	Byudjet defitsitini kamaytirish bo'yicha byudjet siyosatining markaziy masalasi	2
A6	Zamonaviy byudjet soliq siyosatini ishlab chiqish asoslari	2
A7	**Soliq yukini yengillashtirish – soliq siyosatining eng dolzarb masalasi**	
A7.1	Soliq yuki, uni aniqlash tartibi	2
A7.2	Soliq yukini kamaytirish masalalari	2
A8	**Soliq imtiyozlarini oqilona taqdim etish – soliq siyosati samaradorligini ta'minlash garovi**	
A8.1	Soliq imtiyozlarini oqilona taqdim etish prinsiplari va uni hisobga olish holatlari	2
A8.2	Soliq imtiyozlarini amalda samarali faoliyatini tashkil etishni rag'batlantirish	2
A9	**Byudjet-soliq siyosatining zamonaviy dolzarb muammolari, ularga nisbatan bildirilayotgan e'tirozlar, muammolarni hal qilish va e'tirozlarni yumshatish yo'llari**	
A9.1	Byudjet-soliq siyosatining dolzarb muammolari	2
A9.2	Byudjet-soliq siyosatini byudjet daromadlarini asoslashdagi roli	2
A 10	Soliq imtiyozlari soliq siyosati samaradorligini ta'minlash garovi	2
	Jami	30

№	Mustaqil ta'lim (MT)	Ajratil-gan soat
MT1	Moliyaviy siyosatning mazmuni va prinsiplari	2
MT2	Moliyaviy siyosatning tarkibiy qismlari (yo'nalishlari)	4
MT3	Hozirgi bosqichdagi moliyaviy siyosat va uning o'ziga xos xususiyatlari	4
MT4	Byudjet siyosatining mazmun-mohiyati, tarkibiy tuzilmasi, namoyon bo'lish shakllari	4
MT5	Byudjet harajatlari – byudjet siyosati namoyon bo'lishining asosiy shakli	4
MT6	Byudjet siyosati va byudjet normalari (me'yorlari), harajatlar smetasi va byudjet krediti	4
MT7	Byudjet harajatlarini sarflash masalalari va vazifalari, ularning byudjet siyosati bilan o'zaro bog'liqligi	4
MT8	Byudjet tizimi va byudjet tuzilmasi, ularning byudjet siyosatini amalga oshirishdagi roli	4
MT9	Byudjet jarayoni va byudjet siyosatining o'zaro vobastaligi	4
MT10	Byudjet defitsiti: mohiyati, ta'rifi, turlari va vujudga kelish sabablari	4
MT11	Byudjet defitsiti va byudjet siyosati muammolariga konseptual yondoshuvlar	4
MT12	Soliqlar, soliq tizimi va soliq siyosatidagi vaziyat	4
MT13	Soliqqa tortish nazariyasining eng dolzarb muammosi va soliq siyosati	4
MT14	Iqtisodiyotni tartibga solish instrumenti sifatida soliqlar va soliq siyosati	4
MT15	Soliq siyosati va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish masalalari	4
MT16	Soliqlarning undiriluvchanligini oshirish va soliq siyosati	4
MT17	Soliq yuki: aniqlanish tartibi, darajasi, kamaytirishning nimalarga bog'liqligi, taqsimlanganligi	6
MT18	Soliq yukini kamaytirishning munozarali masalalari	4
MT19	Soliq imtiyozlarini oqilona taqdim etish prinsiplari	4
MT20	Soliq imtiyozlarini oqilona taqdim etish uchun hisobga olinadigan amaliy holatlar	4
MT21	Soliq imtiyozlarining yetarli darajada emasligi va soliqlar tomonidan yetarli darajada rag'batlantirilmayotganligi"	4
MT22	Soliq yukining nisbatan og'irligi va uning soliq to'lovchilar o'rtasida notekis taqsimlanganligi"	6
	JAMI:	**90**

	Asosiy adabiyotlar
1	Malikov T.S. Byudjet-soliq siyosati. o'quv qo'llanma. – T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2019 y.
2	T. S. Malikov, S. R. Allayarov. "Byudjet-soliq siyosati" fanidan amaliy mashg'ulot uchun uslubiy ko'llanma./ - T.: TMI, 2017 y.
3	Ж.Р.Зайналов, С.С.Алиева, Н.Э.Эрназаров, Ш.М.Латипова. Бюджет-солиқ сиёсати. Ўқув қўлланма – Самарқанд.: "STEP-SEL" МЧЖ. нашриёти, 2023 -354 б.
4	Shemayev A. A., Jiyanova N. E. Davlat moliyasini boshqarish: Darslik./ - T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2019. - 380 s
5	Jiyanova N. E., Tashmatova R. G. Byudjetno-nalogovaya politika. Uchebnoye

	posobiye./ - T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2019. - 216 s
	Qo'shimcha adabiyotlar
1	O'zbekiston Respublikasining 2019 yil 9 dekabrdagi "2020 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti to'g'risida"gi №O'RQ-589- sonli Qonuni
2	O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 30 dekabrdagi "2021 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti to'g'risida"gi №O'RQ-659- sonli Qonuni
3	O'zbekiston Respublikasining 2021 yil 30 dekabrdagi "2022 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti to'g'risida"gi №O'RQ-742- sonli Qonuni
4	O'zbekiston Respublikasining 2022 yil 30 dekabrdagi "2023 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti to'g'risida"gi №O'RQ-812- sonli Qonuni
5	O'zbekiston Respublikasining 2023 yil 28 dekabrdagi "Soliq va budjet siyosatining 2024-yilga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari qabul qilinganligi munosabati bilan o'zbekiston respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi №O'RQ-891- sonli Qonuni
6	www.mf.uz - O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi rasmiy sayti.
7	www.soliq.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat Soliq qo'mitasi rasmiy sayti.
8	www.sciencedirect.com - Xalqaro ilmiy ma'lumotlar bazasi.

Magistrning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a)5 baxo olish uchun magistrning bilim darajasi kuyidagilarga javob berishi lozim:

>fanning moxiyati va mazmunini tuliq yorita olsa;
>fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yul quymasa;
>fan buyicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy axamiyati haqida aniq tasavvurga ega bulsa;
>fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
>berilgan savollarga aniq va lunda javob bera olsa;
>konspektga puxta tayyorlangan bulsa;
>mustaqil topshiriqlarni tuliq va aniq bajargan bulsa;
>fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni tuliq uzlashtirgan bulsa.

b)4 baxo olish uchun magistrning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

>fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bulsa;
>fan buyicha berilgan vazifa va topshiriklarni o'quv dasturi doirisida bajarsa;
>fan buyicha berilgan savollarga gugri javob bera olsa;
>fan buyicha konspektini puxta shakllantirgan bulsa;
>fan buyicha mustaqil topshiriqlarni tuliq bajargan bulsa;

> fanga tegishli konunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni uzlashtirgan bulsa.

v)3 baxo olish uchun magistrning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

>fan haqida umumiy tushunchaga ega bulsa;
>bayon qilish ravon bulmasa;
>fan buyicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
>fan buyicha matn puxta shakllantirilmagan bulsa.

g)quyidagi hollarda magistrning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baxolanishi mumkin:

>U fan buyicha mashgulotlarga tayorgarlik kurilmagan bulsa;
>fan buyicha mashgulotlarga doir xech qanday tasavvurga ega bulmasa;
>U fan buyicha matnlarni boshqalardan kuchirib olganligi sezilib tursa;
>fan buyicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yul quyilgan bulsa;
>fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
>fanni bilmasa.

Agar magistr hemis tizimida baholanganda quyidagicha baholanadi.
0-59 ballgacha 2 baho, 60-69 ballgacha 3 baho, 70-89 ballgacha 4 baho, 90-100 ballgacha 5 baho

FAN O'QITUVCHISI TO'G'RISIDA MA'LUMOT

Muallif:	Ernazarov Nuriddin Elamonovich iqtisodiyot fanlari bo`yicha falsafa doktori (PhD)
E-mail:	n.ernazarov@gmail.com
Tashkilot:	Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, "Moliya" kafedrasi
Taqrizchilar:	**I.Salamov** – SamVMI "Chorvachilikda iqtisodiy samaradorlik va buxgalteriya hisobi" kafedrasi dotsenti, i.f.n. **O.X.Oqbo'tayev** - Samarqand viloyat Iqtisodiyot va moliya bosh boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari

Mazkur Sillabus institut o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil 29 08 dagi 1 -sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№5-09-24/1)

Mazkur Sillabus "Moliya" kafedrasining 2024 yil 26 08 dagi 1 -sonli yig'ilish bayoni bilan maqullangan.

O'quv-uslubiy boshqarmasi boshlig'i I.E.Shodmonov

Magistratura bo`limi boshlig'i SH.Sultonov

Kafedra mudiri J.R.Zaynalov

Tuzuvchi N.E.Ernazarov